

LIETUVOS MOTERŲ NEPRIESAGINĖS (LATVIŠKOS DARYBOS) PAVARDĖS

ESMINIAI ŽODŽIAI: pavardės, daryba, tarmės, bendrinė kalba.

1. ĮVADAS

Prieš dešimtmetį Valstybinei lietuvių kalbos komisijai (VLKK) priėmus nutarimą dėl Lietuvos moterų pavardžių galimo oficialaus trumpinimo, daugelis apie tai nežinojo, o žinojusieji nekreipė reikiamo dėmesio. Šneketi daugiau pradėta tik po šešerių metų, kai neįprastos moterų pavardžių galūnės ėmė badyti akis ir ausis, o lituanistas Albinas Petrulis 2009 m. kovo 26 d. Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriui įteikė raštą „Dėl VLKK 2003-06-26 nutarimo Nr. N-2 (87) „Dėl moterų pavardžių darymo“ atšaukimo“; kuriame jis rašė:

Lietuvių kalba, seniausia gyvoji indoeuropiečių kalba, pasižymi ypatingu grožiu, skambumu, turtingumu, žavi ir unikalia, tobuliausia pavardžių darybos sistema.

Tik mūsų tautos susikurtoje kalboje vyrai, mergaitės ir ištekėjusios moterys turi skirtingos darybos, savaip gražiai skambančias, linksniuojamas, su kitomis kalbos dalimis derinamas pavardes. Mergaičių pavardės su mažybinėmis priesagomis organiškai atitinka jų amžiaus ypatybes, maloniai skamba. Nepakartojamai gražios, originalios ir ištekėjusių moterų pavardės su tradicinėmis priesagomis *-ien-*, *-(i)uvien-*. Jos rodo šventą priklausymą šeimai, simbolizuoja ištikimybę, glaudžius sutuoktinių santykius. Tik amoraliai, negarbingai gyvenančios moterys paniekinamai vadinamos pravadėmis be šių priesagų.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija 2003 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. N-2 (87) „Dėl moterų pavardžių darymo“ leido daryti moterų pavardes iš vyriškos pavardės formos su galūne *-ė*. Visos lietuvių tautos nuo seno vartojamos paniekiamosios pravadės pavertimas neestetiskai skambančia oficialia pavarde – precedento neturinti nedovanotina, skubiai taisytina klaida. Tai sąmoninga vieno iš brangiausių gimtosios kalbos turtų išdavystė.

Absurdiški ir motyvai bei priežastys, dėl kurių buvo sutryptas mūsų kalbos perlas. Jeigu jau taip trokštama nuslėpti šeiminių padėtį, tai galima padaryti civilizuotai, tradiciniu, lietuvių kalbai priimtinu būdu – pasiliekant mergautinę pavarde.

Prašytume gerbiamą Seimą skubos tvarka spręsti klausimą dėl VLKK 2003 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. N-2 (87) „Dėl moterų pavardžių darymo“ atšaukimo. Pagarbiai, Albinas Petrulis, pedagogas lituanistas.

Netrukus tas raštas su dar keliolikos kultūros ir mokslo žmonių, pritariančių keliamoms mintims, parašais buvo įteiktas Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkui.

Žurnalistų kvietimu tada vyko diskusijos Lietuvos televizijoje (laida „Teisė žinoti“), *Respublikos* laikraštyje, daug žinių buvo *Delfyje*, kitose interneto svetainėse. Tačiau Kalbos komisijos nutarimas liko neatšauktas.

Svarstant prašymą atšaukti nutarimą, VLKK buvo pažeista procedūra: neaptarti visi turimi argumentai už ir prieš dirbtines pavardes, nesurinkta visa informacija, nesikonsultuota šiuo klausimu su Lietuvių kalbos instituto Vardyno skyriumi (kuris šiuo klausimu Lietuvoje yra kompetentingiausia institucija) ir kitomis organizacijomis, į šio klausimo svarstymą nekvies-tas nė vienas iš pareiškėjų ir neaptarti jų argumentai. Taip pat nepakankamai tartasi su kalbotyros specialistais, mokytojais, visuomene.

Pavardė nėra vien asmens reikalas ir prekės ženklas. Tai ir tautos kultūros paveldas, kuris turi būti saugomas. Kalba yra žmonių bendravimo priemonė ir jai galioja normos, kurios žmonėms turi būti aiškios, priimtinos, nesukel-ti neigiamos reakcijos. Straipsnio tikslas ir yra pateikti argumentų, kodėl nepriesaginės moterų pavardės netinkamos oficialiajai lietuvių kalbai.

2. TRADICINIS MOTERŲ ĮVARDIJIMAS

Lietuviai ir daugelis kitų indoeuropiečių senovėje turėjo tik vardą (be pavardės). Net kilmingi lietuviai, kurie pavardes gavo pirmiausia, 1390 m. sutartyje dar minimi tik vardais. Lietuvių moterų vardai tada ir vėliau nuo vyrų vardų skyrėsi tik galūne *-a* ar *-ė*, plg. *Daūgirdas – Daūgirda, Daūgirdis – Daūgirdė* ir t. t. Lietuvoje pavardės susiformavo per 400 metų nuo XV a. iki XVIII a. pabaigos (valstiečiai ir moterys pavardes gavo vėliausiai). Panašiai buvo ir gretimose valstybėse: Vokietijoje, Lenkijoje pavardės susidarė XIII–XIX a., Latvijoje – XVIII a. (oficialiai – 1800 m.), Rusijoje – XIX–XX a. (plg. Zinkevičius 2008: 29–42).

Lietuvių moterų pavardės susidarė iš vyrų pavardžių XVI–XVIII a. Mergaičių pavardės turėjo priesagas *-aitė, -ytė, -(i)ūtė, -utė* (tarmėse: *-aičia, -yčia, -(i)ūčia, -ikė, -(i)ukė, -ėlė, -okė* ir pan.). Ištekėjusių moterų pavardės buvo

sudaromos iš vyro pavardės, pridėdant lietuvišką priesagą *-ienė* (prie *u* kamieno asmenvardžių ir *-(i)uvienė*), plg. *Stripienė, Grigienė, Kairienė, Ožkīnienė, Rimkūnienė, Skardžiuvienė*.

Lotyniškai, lenkiškai, rusiškai rašytuose Lietuvos archyvų dokumentuose daugelis pavardžių ir jų priesagos yra iškraipytos. Priesaga *-ienė* lietuviškai dažnai nemokėjusių raštininkų svetimomis abėcėlėmis taip pat rašyta įvairiai: *-iene, -ienie, -ienia, -iena, -ene, -enie, -enia, -ena* ir t. t. (plg. Maciejauskienė 1991: 256–300). Tos pačios priesagos įvairių užrašymą lėmė ne tik svetimų kalbų rašyba, bet ir Lietuvos skirtingos tarmės, penkiolika patarmių bei apie 100 šnektų, kuriose tas pats garsas gali būti skirtingai ištariamas, bet dėsningai atitinka tą patį bendrinės kalbos garsą. Pavyzdžiui, šiaurės panevėžiškių tarmėje *Žėkīenė* tariama *Žėkīene / Žikīene*, o *Báikienė* – *Báikene / Báikēne / Báikine* (nekirčiuotuose skiemenyse balsiai redukuojami, išlieka nepaplatintas jų variantas).

Priesaga *-ien-* baltų kalbų vardyne yra vartojama seniai. Pamatiniu žodžiu pasakomo asmens žmonai pavadinti ši priesaga vartojama ir bendrinuose žodžiuose *dėdienė, brolienė, uošvienė*. Latvijoje yra upė *Blydiena*, gyvenvietės *Saliena, Skrudaliena* ir t. t. (lietuvių kalboje ją atitiktų priesaga *-yn-*). Abejotina, ar su šia priesaga galima gretinti ir XIII a. vietovardį, vokiškai užrašytą *Blidenen* (dabar ir *Blīdiene, Blīdiena*, žr. Žeimelis 2010: 351).

Lenkų kalba Lietuvoje rašytuose raštuose priesaga *-ienė* ne iš karto galėjo prasimušti į viešumą. Žinant vyro pavardę, moters pavardės nelabai reikėjo ir klausti, todėl ištekėjusias moteris užrašydavo su slaviška priesaga *-ova* (neištekęsias – su *-ovna*). Iš toli atvykusiems raštininkams lietuvių kalbos daryba buvo labai keista, nesuprantama, ir jie stengėsi jos vengti.

Moterų pavardžių daryboje priesaga *-ienė* daugiau kaip 100 metų vartojama ne tik bendrinėje lietuvių kalboje. Ši priesaga jau pusę tūkstantmečio vartota visose lietuvių kalbos patarmėse ir šnektose, ir net už Lietuvos ribų. Apie 130 km į šiaurę nuo Zarasų yra Ciskodo parapija, kurioje prieš 100 ir 70 metų ką tik ištekėjusią merginą „iš karto vadindavo *Moroziene, Korsakiene, Čepulienė, Leiderienė*, o to latvių kalbos plote nėra“¹. Etninių žemių lietuvės savo pavardes su priesaga *-ienė* išlaikė Indricos, Laukesos, Daugpilio, Aknystos ir kitose Latvijos vietose, Gudijos, Lenkijos, Kanados, JAV ir kitose šalyse (tai rodo antkapių įrašai).

¹ Iš 2012 m. liepos 21 d. Ciskodo lietuvininkų palikuonės A. Vasiljevės laiško straipsnio autoriui.

Ginant naujųjų pavardžių darybą mėgstama kartoti, jog kelios Šiaurės Lietuvos moterų XVII a. metrikuose buvo užrašytos *Derkinte, Loke, Raude* (plg. Salys 1983: 14). Bet nereikėtų nutylėti ir kitko šiuo klausimu: 1) tai labai mažai paplitęs dalykas; 2) tai yra ne pavardė, o prievardis – pažymimasis žodis prie vardo, nurodant visokias pravardes, tėvo vardą, amato, kilmės, gyvenamosios vietos pavadinimus²; 3) tuo metu valstiečių pavardės tik formavosi, jų sistemos dar nebuvo ir asmenybę bandyta sukonkretinti įvairiais būdais; 4) pasienyje su Latvija tokioms formoms įtakos turi ir latvių kalba; 5) *Derkintis* yra senas vardas, o vardų daryba yra kiek kitokia nei pavardžių; 6) tai gali būti vienkartinis neoficialus dalykas, kaip toje pačioje Šiaurės Lietuvoje jaunesnįjį *Kareivą* šnekamojoje kalboje vadina *Kareiviuku*, o *Kareivaitę* – *Kareiviuke*. Taip buvo sudaromos ir vaikų pavardės (Žeimelis 2010: 351).

Dar mėgstama kartoti, jog kartą Jonas Jablonskis, įsikalbėjus apie pavardes, sakė negalįs priprasti, kad pirmoką vadiname *Laukiū* (neoficialiai būtų *Laukiukas*), o universitetą baigiančią studentę – *Laukytę*, nors ji jau visa *Laukė* (plg. Zinkevičius 2008: 338). Bet šiais žodžiais kalbos patriarchas pasakė ne išsamių studijų išvadas, o šiaip vienkartinį linksmą įspūdį, sukeltą gal ir tos pačios Šiaurės Lietuvos, kurioje jam yra tekę dažnai lankytis, o Mintaujoje – nemažai bendrauti su to krašto mokiniais (iš Žeimelio buvo kilusi ir jo žmona).

3. NETRADICINIS MOTERŲ ĮVARDIJIMAS

Svarbiausi lietuvių kalbotyros šaltiniai sako, jog tradicinis, labai savitas lietuvių moterų pavardžių darybos modelis yra natūraliai susiformavęs išskirtinis kalbos reiškinys, kurį reikėtų išlaikyti ir skatinti (LKE 2008: 400; Zinkevičius 2008: 42). Bet Valstybinė lietuvių kalbos komisija priėmė nutarimą, pažeidžiantį tradicinį moterų įvardijimą.

2003 m. birželio 26 d. nutarimo „Dėl moterų pavardžių darymo“ (*Valstybės žinios*, 2003, nr. 65–3009) pirmas punktą skelbia, kad pagrindiniu lietuvių moterų pavardžių darybos būdu laikytinas priesaginis (tradicinis),

² Įdomus senovės graiko sudėtinis vardas (su priešvardžiu ir prievardžiu, parodančiais giminės šaką) *Bukanosis Plikagalvis* (Plikio sūnus) *Kranonietis* (Zinkevičius 2008: 31, 39).

rodantis moters šeiminę padėtį. To paties nutarimo antru punktu įteisinta ir naujoviška moterų pavardžių daryba su galūne *-ė*: „Tais atvejais, kai norima turėti (suteikti) pavardės formą, kuri nenurodytų šeiminės padėties, pavardė iš vyriškos pavardės formos gali būti daroma su galūne *-ė* [...]. Kai vyriška pavardė turi galūnę *-ė*, moteriška pavardė lieka nepakitusi.“

Skuboto nutarimo autoriai apsižiūrėjo, kad naujamadiška moteriška pavardė tam tikrais atvejais nebesiskirs nuo vyriškos pavardės (kai ji turi galūnę *-ė*: *Bložė, Gervė, Kielė, Kregždė, Mitė, Ropė, Skrebė, Vėgėlė, Žagrė* ir kt.), bet kalbiniu požiūriu mažiau išprususioms tautietėms neįvardijo dar vienuolikos dalykų.

Naująsias pavardes norima vadinti ne latviškos darybos pavardėmis, o „šeiminės padėties nerodančiomis moterų pavardėmis“ (plg. Stundžia 2010: 8–11). Bet norai ne visada sutampa su tikrove. Šios pavardės kaip tik prikišamai ir rodo ne tik „šeiminę padėtį“, bet ir dar du dalykus, kurių šių pavardžių savininkės nepageidauja girdėti.

Pavardė be priesagos su galūne *-ė* rodo, kad vedybinio amžiaus moteris bent kartą greičiausiai iš tikro yra ištekėjusi, nes jos pavardė yra pakeista (nei mergaitės, nei pensininkės tokiomis pavardėmis nesivadina). Tokiu būdu santuoką bandoma nuslėpti, ir kai kas gali susidomėti bei aiškintis, koks to slėpimosi tikslas.

Atmetami savo kalbos sistemos reikalavimai, skurdinamas, žalojamas tautos vardynas, atsisakant net savo motinos, močiutės ir kitų moteriškosios giminės protėvių pavardžių darybos tradicijos.

Atsisakiusios tėvų ir protėvių pavardžių priesagų, moterys pereina į latvių kalbos darybos sistemą, ir rašant lietuviška abėcėle nebeaišku, ar jos lietuvės, ar latvės, pvz.: *Baluodė, Jansonė, Dauguvietė, Kalnietė*. Lietuvių kalba adekvačiai „nesupranta“ kitos kalbos asmenvardžių darybos sistemos, tam yra neprisitaikiusi ir dėl to visuomenei bei naujų pavardžių savininkėms kyla kalbinių, etninių, juridinių, semantinių problemų.

Pavardės yra ir teisinis aktas; perduodamos iš kartos į kartą, oficialiai jos negali keistis, nes ir vienos raidės pakeitimas pavardėje teisiškai yra naujos pavardės sudarymas (LPŽ 1985: 16). Kapodamos savo pavardes ištekėjusios moterys atsiriboja nuo vyro giminės, o netekėjusios – nuo savo tėvų ir giminių.

Atsisakant pavardžių priesagų *-aitė, -ytė, -(i)ūtė, -utė* prarandama mažybinė-maloninė reikšmė, o atsisakant priesagos *-ienė* prarandama neutrali,

neigiamos prasmės neturinti priesaga ir įgyjama šiurkštesnė forma, kaip tik įgaunanti neigiamų atspalvių. Be priesagos *-ienė* kai kurių pavardžių reikšmė sutampa su nepageidautinomis realijomis (*Bobelė, Čigonė, Dručkė, Kiaulė, Vištelė, Žilė* ir t. t.) arba pavardės savininkei priskiriamos realijos, kurių ji neturi ar nenorėtų turėti.

Kuriant netradicinės darybos pavardžių variantus, daroma žala lietuvių kalbai, ardoma jos darybos sistema; nelietuviškos kilmės pavardės, išmetant lietuviškas priesagas, praranda lietuviškumą (*Ručinskę* lenkai pavadins *Ruczinska* ir t. t.). Pavardės *Apuokė, Katinė, Sakalė, Strazdė, Vanagė, Žvirblė, Gaidė, Gaigalė, Žąsinė, Ešerė, Karosė, Karpė, Šapalė, Žiobrė, Bitinė, Vorė, Žiogė, Apynė, Dagė, Dobilė, Kopūstė, Miežė, Ridikė, Žirinė* ir t. t. primeta piliečiams kalboje nesamą giminę, o dėl jos VLKK jau triskart bylinėjosi.

Pavardės yra kultūros paveldas, priklausantis ne tik pavardės savininkei, bet ir tautai, valstybei, bendruomenei, giminei. Naujai eksperimentuojant su pavardėmis, įžeidžiami radijo, TV klausytojai, įstaigų lankytojai, nors šimtai visuomenės atstovų prašė šiuos dalykus pagal įstatymus ir kalbos dėsnius sunorminti (dar žr. Miliūnaitė 2012).

Pavardžių trumpintojoms, kurių vyro ar tėvo pavardė turi priesagą *-aitis*, pati kalbos sistema neleidžia slėpti „šeiminės padėties“, nes *Grigaitienė* ar *Grigaitytė*, numetusios priesagas *-ienė* ar *-ytė*, virstų *Grigaite*, t. y. ne Gri-gaičio žmona ar dukterimi, o Grigo dukterimis (žr. Labutis 2009: 17).

Kai kurios pavardės (*Birutė, Giedrė, Milė (Emilija)* ir pan.) dabar sutampa su vardais ir neaišku, kur yra asmens vardas ir kur pavardė. Yra pavyzdžių, kai dėl naujosios pavardžių darybos vyro pavardės reikšmė nebesutampa su žmonos pavardės reikšme, pvz.: *Raudonikis – Raudonikė, Šakalys – Šakalė*.

Šios problemos anksčiau ar vėliau turėtų būti išspręstos. Akademikas Zigmas Zinkevičius dar 2009 m. *Vorutoje* rašė:

Įvairūs asmenys manęs dažnai teiraujasi: kaip žiūriu į neva modernišką moterų pavardes *Žvirblis* ir *Žvirblė* vietoj *Žvirblytė* ir *Žvirblinė*. Iš anksto pasakysiu, kad su mažomis išimtimis – neigiamai. Ir štai dėl ko.

Iš senų laikų lietuviai paveldėjo aiškią ir labai patogią asmens įvardijimo sistemą. Žmogaus, kurio pavardė *Žvirblis*, dukterį vadindavo *Žvirblyte*, su mažybine priesaga, nes juk tai – mažas žmogus, dar vaikas. Vietoj priesagos *-ytė* tam tikrais atvejais dėdavo *-aitė, -ūtė, -ikė* ir kt. priesagas, kurių pirmąją reikšmė taip pat buvo mažybinė.

Kai Žvirblytė (Žvirblė) ištekėdavo, ji gaudavo vyro pavardę su priesaga *-ienė* (vietomis *-uvienė*), taigi už Karvelio ištekėjusi virsdavo *Karveliene*. Jos nevadindavo *Karvele*, nes nebereikėjo nurodyti moters subrendimo, juk tai jau ištekėjusi moteris, taigi žmona. Pasakydavo *Karvelė* (su *-ė* iš vyro pavardės!) tik pašaipiai, paprastai, jeigu moteris yra laisvo elgesio, kaip liaudis sakydavo, paleistuvė. Taip ir dabar vietomis tebesakoma. [...]

Kartais išgirstame, kad moterys ima vartoti vyriškąją pavardės formą, pvz., *Žvirblis* vietoj *Žvirblytė* ar *Karvelis* vietoj *Karvelienė*. Čia jau visai negerai. Tai daryti neleidžia lietuvių kalbos sistema, skirianti daiktavardžių giminę galūnėmis, be to, tokia vartosena yra nelogiška. Ji ir nepatogi, nes netobula. [...] Užsieniečiai baltistai ne kartą man yra išreiškę susižavėjimą tobula lietuvių asmens įvardijimo sistema. O mes, pamėgdžiodami svetimuosius, jos kratomės!

4. APIBENDRINAMOSIOS PASTABOS

Straipsnyje išdėstyta 12 argumentų, kodėl naujosios dirbtinės moterų pavardės su galūne *-ė* nenaudingos nei joms, nei valstybei, kalbai, tautai. Yra žinomi tik du argumentai, kodėl kai kurioms moterims reikia tų dirbtinių pavardžių – esą taip trumpiau ir lengviau bendrauti su užsieniečiais.

Bet to paties galima pasiekti civilizuotai ir sau dvigubai naudingiau: pagal Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. spalio 12 d. įsakymo Nr. 1R–318 „Dėl asmens vardo, pavardės ir tautybės keitimo taisyklių patvirtinimo“ 11.12 punktą pareiškėjas gali „susitrumpinti pavardę, jeigu ta pavardė tradicinėje vartosenoje turi trumpesnę, nepriesaginę variantą“. Taip *Vitkauskaitė* ar *Vitkevičiūtė* gali tapti *Vitkute*, o *Vitkauskienė* ar *Vitkevičienė* – *Vitkiene* (vyriškos giminės atstovai taip pat galėtų pavardes truminti). Primestų slaviškų priesagų negaila atsakyti ir dėl ekonomiškumo. Pagal minėto LR teisingumo ministro įsakymo 11.1, 11.7, 11.9, 12 straipsnius pareiškėjui leidžiama keisti (ar atsikeisti) pavardę, jeigu ji žemina pavardės savininko orumą ar yra nepatogi vartoti, pavardės forma neatitinka žmogaus lyties, nenorima slėpti vadinamosios šeiminės padėties (ir ryšio su savo ar vyro gimine, tradicine kultūra), jei pavardė prieštarauja moralei ir Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai.

Užsienyje esantis lietuvis yra ir savotiškas savo tautos, valstybės ambasadorius. Jo pavardė automatiškai gali rodyti ir jo tautybę.

Tradicinę moterų pavardžių darybą palaiko kalbininkai profesoriai Vitas Labutis, Jonas Palionis, Aldona Paulauskienė, Zigmas Zinkevičius ir

kiti. Priešingos nuomonės aiškaus ideologo ir išsamių jo argumentų iki šiol gerai nežinome.

Dėl išdėstytų aplinkybių iniciatyva panaikinti 2003 m. birželio 26 d. VLKK nutarimą Nr. N-2 (87) „Dėl moterų pavardžių darymo“ tebelieka aktuali. Nepriesaginės moterų pavardės griaua tradicinę lietuvių kalbos darybos sistemą, turi šiurkštesnį, neigiamą atspalvį ir prieš pavardžių savi-ninkių norą nurodo, jog ta moteris yra vedybinio amžiaus ir greičiausiai ištekėjusi ar išsiskyrusi. Minėtas nutarimas buvo priimtas visuomenės pa-kankamai nesupažindinus su projektu, jo neaptarus ir negavus daugumos piliečių bei kalbininkų pritarimo.

Netradicinės moterų pavardės neturi prestižo, kenkia lietuvių kalbai, todėl dirbtinių pavardžių reikia atsisakyti.

LITERATŪRA

- Labutis V. 2009: Dar kartą apie moterų pavardes. – *Gimtoji kalba* 9, 12–19.
- LKE 2008: *Lietuvių kalbos enciklopedija*. Antrasis patikslintas ir papildytas leidimas. Sudarė K. Morkūnas, redagavo V. Ambrazas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- LPŽ 1985: *Lietuvių pavardžių žodynas* 1. Ats. red. A. Vanagas. Vilnius: Mokslas.
- Maciejauskienė V. 1991: *Lietuvių pavardžių susidarymas XVI–XVIII a.*, Vilnius: Mokslas.
- Miliūnaitė R. 2012: Dabartinė Lietuvos moterų pavardžių formų įvairovė ir pasirinkimo galimybės (ištrauka iš rašomos studijos *Ką manote apie nepriesagines moterų pavardes*). Prieiga per internetą: <www.kalbosnamai.lt> (žiūrėta 2012 11 10).
- Salys A. 1983: *Raštai 2: Tikriniai vardai*, Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija.
- Stundžia B. 2010: Kaip kirčiuoti šeiminės padėties nerodančias moterų pavardes? – *Gimtoji kalba* 4, 8–11.
- Zinkevičius Z. 2008: *Lietuvių asmenvardžiai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Zinkevičius Z. 2009: Apie moterų pavardes. – *Voruta*, Nr. 12(678), 1, 16; birželio 20.
- Žeimelis 2010: *Žeimelis*. II dalis. Sudarytojas A. Bėčius. Vilnius: Versmė.

Gauta 2012 11 15

LITHUANIAN WOMEN'S SURNAMES (OF LATVIAN WORD-FORMATION) WITHOUT SUFFIXES

S u m m a r y

The article provides 12 arguments why the new artificial surnames of women with the ending *-ė* are not beneficial for the women themselves or for the state, language and nation. There are only two arguments why these artificial surnames are necessary for some women – they are shorter and easier when communicating with foreigners.

The same could be achieved in a more civilized and beneficial way: following the order of the Minister of Justice the applicant can shorten the surname if in traditional usage there is a shorter variant without suffix. Thus *Vitkauskaitė* or *Vitkevičiūtė* can become *Vitkutė* and *Vitkauskienė* or *Vitkevičienė* – *Vitkienė* (men should shorten their surnames too).

The traditional way of feminine surname formation is supported by professors Vitas Labutis, Jonas Palionis, Aldona Paulauskienė, Zigmąs Zinkevičius and others. There is no evident ideologist of the opposing side and comprehensive arguments are still not known.

In our opinion the artificial forms of surnames (without a suffix and with the ending *-ė*) ruin the traditional word-formation system of the Lithuanian language, gives a rougher, negative shade to the surname and against the will of the owner indicates that a woman is of a marrying age and most probably married or divorced. Non-traditional surnames are not prestigious; they harm the Lithuanian language and should be abandoned.

KEYWORDS: surnames, word-formation, dialects, standard language.

KAZIMIERAS GARŠVA
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
kgarsva@takas.lt